

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA 2017

KRAJOBRAZ DZIEDZICTWA DZIEDZICTWO KRAJOBRAZU

INFORMATOR

KUJAWSKO-POMORSKIE
CENTRUM KULTURY
W BYDGOSZCZY

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

MINISTERSTWO
KULTURY
I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

MINISTER
KULTURY
I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Europejskie Dni Dziedzictwa
Współpraca z Funduszem Europejskim

Informator opracowany przez Kujawsko-Pomorskie
Centrum Kultury w Bydgoszczy
pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz
tel. 52 585 15 01-03
sekretariat@kpck.pl
www.kpck.pl

Na okładce: Tężnie w Ciechocinku, fot. Agnieszka Wysocka
Opracowanie tekstów: Agnieszka Wysocka
Korekta: Barbara Laskowska, Lech Łbik
Opracowanie graficzne, skład: Bartosz Pawlonka
Fotografie: materiały organizatorów i koordynatora
ISBN 978-83-63260-83-5

Patronat honorowy:
Piotr Całbecki
Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA 2017 „KRAJOBRAZ DZIEDZICTWA – DZIEDZICTWO KRAJOBRAZU”

Z przyjemnością zapraszam do uczestnictwa w wydarzeniach tegorocznych Europejskich Dni Dziedzictwa. Z myślą o mieszkańcach regionu i naszych gościach przygotowaliśmy wiele atrakcyjnych imprez – wystaw, ekspozycji i spotkań, nawiązujących do hasła tegorocznych obchodów.

Warto, przynajmniej od czasu do czasu – a Europejskie Dni Dziedzictwa są ku temu okazją znakomitą – popatrzeć na otaczający nas świat szerzej otwartymi oczami. Po naszych przodkach odziedziczyliśmy imponujące, choć nadwyřężone minionymi wojnami, zabytki architektury, założenia urbanistyczne, elementy kształtujące krajobraz, przedmioty będące dowodem kunsztu artystów i dawnych rzemieślników, a także literaturę i pieśni oraz arcy-ciekawe dla nas współczesnych obrzędy ludowe. To krajobraz i kontekst kulturowy, w który my, żyjący dzisiaj, jesteśmy wpisani, z którego korzystamy, czasem nawet nie zdając sobie z tego sprawy.

Jestem przekonany, że każdy z nas znajdzie podczas Europejskich Dni Dziedzictwa interesujące propozycje. Niektóre z nich wzbogacą naszą wiedzę, wszystkie są szansą na ten rodzaj satysfakcji, który wiąże się jedynie z uczestnictwem w ważnych wydarzeniach kulturalnych. Wydarzeniach, które poszerzają dziedzictwo piękna i dobra.

Zapraszam

Piotr Całbecki

Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Szanowni Państwo,
przed nami 25. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa pod hasłem
„Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu”.

Podczas wrześniowego święta zabytków zwrócimy szczególną uwagę na piękno i malowniczość polskich krajobrazów – dużych miast, mniejszych miejscowości i wsi. Będziemy odkrywać krajobraz będący zapisem historii i tradycji kolejnych pokoleń, etapów rozwoju gospodarki, technologii i nauki, a także wrażliwości estetycznej oraz sztuki. Wyraźnie podkreślimy konieczność jego ochrony i potrzebę kształtowania w taki sposób, aby stał się świadectwem szacunku współczesnego pokolenia dla przeszłości i przyszłości, patriotyzmu małych i wielkich ojczyzn. Wartości historyczne, artystyczne i estetyczne zabytków, będących elementem krajobrazu kulturowego, budują poczucie identyfikacji oraz dumy z miejsca zamieszkania wśród społeczności lokalnych.

Wielość form krajobrazu, różna skala jego percepcji, zróżnicowana intensywność i dynamika jego przekształceń umożliwiają wielopłaszczyznowe odczytywanie bogatych treści zakodowanych w otaczającym nas krajobrazie. Różnorodne działania przygotowane w ramach tegorocznej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa są tego potwierdzeniem. Mam nadzieję, że wspólne, radosne świętowanie zasieje ziarno refleksji i odpowiedzialności.

Wszyscy jesteśmy częścią krajobrazu, każdy z nas ma wpływ na jego kształt i to od nas zależy, jak będzie wyglądał. Krajobraz to nasza przestrzeń pracy, nauki oraz odpoczynku. Uczmy się go, chrońmy i harmonijnie kształtujmy, bo jest to nasz wspólny obowiązek.

Wszystkim organizatorom serdecznie dziękuję, a Państwu życzę niezapomnianych wrażeń!

dr hab. Magdalena Gawin

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Generalny Konserwator Zabytków

Udział w wydarzeniach jest bezpłatny / www.edd.nid.pl

Patronat medialny:

Partner:

Koordinator ogólnopolski:

Patronat honorowy:

EUROPEJSKIE DNI DZIEDZICTWA 2017

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego *Hereditas Saeculorum*

Medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest honorową nagrodą w konkursie Dziedzictwo Wieków. W 2017 zostanie wręczony po raz szósty. Wyróżnienie to zostało ustanowione w roku 2012, aby promować najważniejsze i najlepiej przeprowadzone prace konserwatorskie i restauratorskie na terenie województwa, wyróżniać zarządców obiektów zabytkowych wraz z wykonawcami prac (I kategoria) oraz osoby i instytucje zasłużone dla opieki nad zabytkami (II kategoria). Zgłoszenia konkursowe mogą składać właściciele, posiadacze i zarządcy obiektów zabytkowych, stowarzyszenia działające na polu ochrony zabytków, jednostki samorządu terytorialnego oraz służby konserwatorskie.

W dotychczasowych edycjach konkursu laureatami medalu zostali (między innymi):

- za prace konserwatorskie: Parafia Katedralna p.w. Św. Jana Chrzciciela i św. Jana Apostoła w Toruniu (2012), Parafia Katedralna p.w. św. Marcina i Mikołaja w Bydgoszczy (2016), Parafia p.w. św. Jakuba

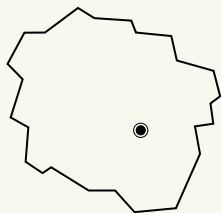
Apostoła w Toruniu (2014), Pan Piotr Tuliszewski (transkolacja i remont szachulcowej willi z Torunia – 2012), Cukiernia SOWA SPJ. (Kamienica Rynek Staromiejski 4, Toruń – 2014), Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Bydgoszczy Sp. z o.o. (Hala Pomp i Wieża Ciśnień – 2014), Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku (dwór w Kłóbce – 2015) oraz

- za szczególne osiągnięcia: Książd Prałat Stanisław Kardasz (2012), Profesor Wiesław Domasłowski (2013), Profesorowie Marian Arsyński i Jan Tajchman (2014), Profesor Bogumiła Rouba (2015), Pani Katarzyna Barbara Rodziewicz (właściciel dworu w Sielcu – 2016).

9 września, godz. 11

Inauguracja Wojewódzkich Obchodów EDD.
Teatr Letni w Ciechocinku

W tym roku wojewódzka inauguracja EDD będzie miała miejsce w Ciechocinku, w mieście, którego rozwój od lat 20. XIX wieku nierozerwalnie wiąże się z powstaniem warzelni soli i utworzeniem zakładu leczniczego. Wyróżnikami w krajobrazie uzdrowiska, słynącego ze zdrowotnych walorów solanek, stały się też z lat 1824–1828 roku oraz park zdrojowy.

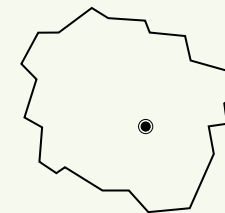

Uroczystość rozpoczynająca obchody święta dziedzictwa kulturowego w województwie kujawsko-pomorskim odbędzie się w Teatrze Letnim. Unikatowy budynek został wzniesiony w 1891 roku, w stylu szwajcarskim, według projektu architekta Adolfa Wilhelma Schimmelpfenninga i rozbudowany dziesięć lat później.

W trakcie uroczystości laureaci konkursu *Dziedzictwo Wieków* zostaną uhonorowani medalami Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego *Hereditas Saeculorum*. Nagrody i wyróżnienia zostaną wręczone uczestnikom XIII edycji konkursu dla młodzieży *Zabytki naszego regionu* oraz III ogólnopolskiego konkursu fotograficznego *Portret z kujawsko-pomorskim zabytkiem w tle*. Uroczystość uświetni koncert.

9 września, godz. 10

Miejskie Centrum Kultury w Aleksandrowie Kujawskim włączyło w obchody EDD 2017 Artystyczny Przegląd Ruchu Seniora „O Zegar Czasu” organizowany od 36 lat. Wydarzenie rozpocznie się o godzinie 10.00 i trwać będzie do 17.00. To prezentacja wartości kulturowych województwa kujawsko-pomorskiego. Zespoły, soliści, gawędziarze biorący w nim udział nawiązują w swoich występach i prezentacjach do tradycji i zwyczajów kujawskich. Na scenie można będzie zobaczyć

tańce ludowe, usłyszeć muzykę, posłuchać pieśni, gawęd, zobaczyć tradycyjne obrzędy przekazywane z pokolenia na pokolenie. Od kilku lat Przeglądom towarzyszą pokazy wyrobów rękodzielniczych i kulinarnych Klubu „Kobiet Aktywnych” z Wołuszewa (niedaleko Ciechocinka), jak również „Aleksandrowskich Pasjonatów”. W wydarzeniu wezmą udział zespoły z całego województwa, m.in. z Włocławka, Brześcia Kujawskiego, Konecka, Raciążka, Wagańca, Bądkowa, Lubania.

KUJAWSKO-POMORSKIE
CENTRUM KULTURY
W BYDGOSZCZY

Organizatorzy:
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, pl. Teatralny 2, 87-100 Toruń, www.kujawsko-pomorskie.pl
Urząd Miasta w Ciechocinku, ul. Mikołaja Kopernika 19, 87-720 Ciechocinek, www.ciechocinek.pl
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, tel. 52 585 15 01, www.kpck.pl

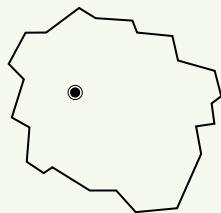

Organizatorzy:
Miejskie Centrum Kultury w Aleksandrowie Kujawskim, ul. Parkowa 3, 87-700
Aleksandrów Kujawski, tel. 54 282 25 27, www.mckaleksandrowkujawski.pl

14-15 września

Konferencja – „Architektura Miast –
Zieleń w krajobrazie miasta XIX i XX wieku”

Hasło Europejskich Dni Dziedzictwa 2017 *Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobra-
zu* zainspirowało Pracownię Dziedzictwa
Kulturowego do zorganizowania w Salonie
Hoffmann w KPCK w Bydgoszczy przy pl.
Kościeleckich V Konferencji naukowej z cy-
klu „Architektura Miast” pt. *Zieleń w krajobra-
zie miasta XIX i XX wieku*, poświęconej tym
razem założeniom zieleni w przestrzeni ur-
banistycznej tamtego okresu. Tematem prze-
wodnim dla naukowców i badaczy z polskich
ośrodków akademickich, muzeów i placówek

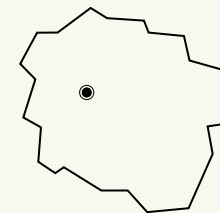
kultury stał się krajobraz miejski, którego dy-
namiczne przemiany dostrzec można w XIX
wieku. Rozwój przemysłu, dzięki któremu
miasta mogły się rozrastać był też przyczy-
ną wielu negatywnych zjawisk, m.in. zabu-
dowywania każdej wolnej parceli. Jak kata-
strofalne mogły być ich skutki zauważali na
szczęście ówcześni planiści, proponując przy
projektach rozbudowy miast wprowadzanie
plant, skwerów i parków miejskich za co
możemy im być do dziś wdzięczni. Szczegó-
ły konferencji na stronie: www.edd-kpck.pl.

Organizator:
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, tel. 52 585 15 01, www.kpck.pl
Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy, ul. Jezuicka 4, 85-102 Bydgoszcz, www.tmmmb.pl

14 września, godz. 18

Wystawa – „Tu tyle lip gubiących kwiat,
Taki zapachów odmęt...”

Krajobraz to wdzięczny temat. Stąd zamysł
zorganizowania w tym roku wystawy fo-
togramów pn. *Tu tyle lip gubiących kwiat, Taki
zapachów odmęt... – najpiękniejsze krajobrazy
województwa kujawsko-pomorskiego*, towarzy-
szącej konferencji „Architektura Miast”. Sło-
wa zaczerpnięte z wiersza Józefa Czechowi-
cza wprowadzają w klimat krajobrazowego
dziedzictwa regionu nacechowanego różno-
rodnością. Pejzaż województwa to łąki wios-
ną pokryte kwiatami, leśne ostępy, wsie oto-
czone rozległymi polami i miasta położone

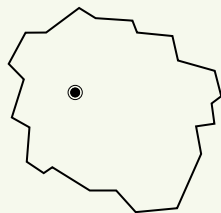
nad wstęgami rzek: Brdą, Notecią, Drwęcą,
Wisłą. Przyrodnicze i architektoniczno-ur-
banistyczne krajobrazy w wielu miejscach
przenikają się, tworząc wyjątkowo urokliwe
zakątki, chętnie utrwalane okiem aparatu
fotograficznego. Ekspozycja, na której wer-
nisaż zapraszamy o godz. 18.00, ma być próbą
ukazania specyfiki dziedzictwa krajobrazu
województwa kujawsko-pomorskiego po-
przez prezentację zdjęć z różnych jego części.

Wystawę oglądać będzie można do końca
września.

Organizatorzy:
Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, tel. 52 585 15 01,
sekretariat@kpck.pl, edd-team@kpck.pl www.kpck.pl

16 września, godz. 10

Z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa Parafia Ewangelicko-Augsburska (Luterańska) w Bydgoszczy zaprasza do zabytkowego kościoła Zbawiciela przy pl. Zbawiciela 1. W tym roku Europejskie Dni Dziedzictwa w kościele Zbawiciela przybierają szczególnie podniosły charakter, ponieważ wpisują się w jubileusz 500 lat reformacji, który jest nie tylko okazją do tego, by móc z bliska zobaczyć zabytki i zwiedzić miejsca, ale również stwarza możliwość poznania historii, wysłuchania koncertu, a w wielu przypadkach ma również wymiar edukacyjny.

Głównym punktem programu EDD 2017 w kościele Zbawiciela będą:

- wystawa plenerowa na placu Zbawiciela ukazująca ewangelickie dziedzictwo kultury i sztuki architektonicznej naszego miasta, jak i dzisiejszego województwa kujawsko-pomorskiego
- wystawa – ekspozycja starodruków, piśmiennictwa polskiego ewangelicyzmu, naczyń komunijnych i strojów liturgicznych.

W trakcie trwania EDD 2017 odbywać się będą krótkie koncerty muzyki okresu reformacji.

Zapraszamy wszystkich zainteresowanych 16 września w godzinach 10.00–20.00 do udziału w wydarzeniach, jakie planuje nasza parafia. Będzie to znakomita okazja, aby nas lepiej poznać, ale przede wszystkim,

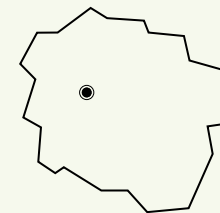

aby doświadczyć, jak wielki dorobek reformacja wniosła i wnosi w nasze życie.

Organizator:
Parafia Ewangelicko-Augsburska w Bydgoszczy, kościół Zbawiciela, pl. Zbawiciela 1, 85-058 Bydgoszcz,
tel. 52 366 95 70, bydgoszcz@luteranie.pl, www.bydgoszcz.luteranie.pl

17 września, godz. 11

Jedno Miasto. Trzy Kultury. Stary Fordon (II edycja), to propozycja Stowarzyszenia Starego Fordonu. W jej ramach, między 11.00 a 20.00, odbędą się dwie wycieczki z przewodnikiem pod hasłem *Trzy świątynie – trzy nacje*. Kolejnym, ważnym wydarzeniem zaplanowanym na ten dzień będzie uroczyste odsłonięcie lapidarium utworzonego przez członków Stowarzyszenia na dawnym cmentarzu ewangelickim przy ul. Cechowej. We wnętrzach zabytkowej synagogi przy ul. Przy Bóżnicy, pastor bydgoskiej parafii Ewangelicko-Augsburskiej, ks. Marek Loskot wygłosi prelekcję z okazji 500-lecia reformacji. Oprawą dla spotkania będzie wystawa prac podopiecznych fundacji Dum Spiro Spero. W kościele pw. św. Mikołaja, którego wysoka wieża góruje nad fordońskim rynkiem (ul. Wyzwolenia 2) będzie można wy-

słuchać utworów organowych mistrza Jana Sebastiana Bacha w wykonaniu kantora doktora Jakuba Kwintala. Kolejną atrakcją będzie premiera utworu „Kultura” skomponowanego przez muzyków z bydgoskiej Opery Nova i grupę hip-hopową „Sativa Skład”.

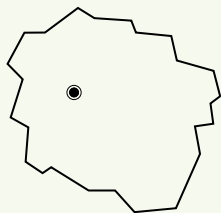
Szczegóły programu wraz z regulaminem będą dostępne na stronie internetowej organizatora.

Organizatorzy:
Stowarzyszenie Miłośników Starego Fordonu, ul. Bydgoska 23, 85-790 Bydgoszcz, tel. 602 592 123,
stowarzyszenieMSF@wp.pl, www.stary-fordon.pl

15–16 września, godz. 15

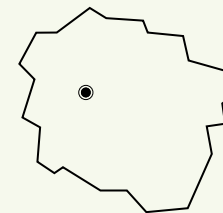
Jednym z ciekawszych miejsc w Bydgoszczy są planty wzdłuż Starego Kanału Bydgoskiego. Mieszkańcy i turyści lubią tu odpoczywać, podziwiając harmonijne połączenie zabytku techniki i terenów zielonych. Historia tego miejsca jest fascynująca i warto się o tym przekonać odwiedzając Muzeum Kanału Bydgoskiego. Pomysłodawcą powstania muzeum był „zakochany” w dziejach Bydgoszczy nauczyciel historii i działacz społeczny Sebastian Malinowski. Pomysł jego powstania narodził się w 2004 roku, kiedy obchodzono jubileusz 230-lecia budowy Kanału Bydgoskiego. Jesienią, dwa lata później, nastąpiło uroczyste otwarcie Muzeum w wyremontowanym budynku na dziedzińcu III Liceum Ogólnokształcącego w Bydgoszczy. Szkołę wzniesiono tuż nad Kanałem Bydgoskim w 1879 roku. Muzeum znajduje się na szlaku TeH₂O (Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła w Bydgoszczy).

15 września o godz. 16.00, w ramach imprez EDD, muzeum zaprasza na wernisaż wystawy *Statki Bydgoskiego Obszaru Wodnego*, na której poznamy historię przedsiębiorstw żeglugowych i jednostek pływających po wodach Brdy, Wisły i Kanału Bydgoskiego. Następnego dnia, 16 września o godz. 15.00, odbędzie się w tym samym miejscu promocja albumu *Od Kanału Bydgoskiego do Kanału Finów*.

9 września, godz. 13.30

Muzeum Mydła i Historii Brudu zaprasza na niecodzienne zwiedzanie. Przewodnicy zabiorą nas w czasy przemysłowej Bydgoszczy. Opowiedzą gdzie mieściły się najważniejsze zakłady, ilu pracowników zatrudniały, jakie nietypowe punkty zawarte były w kontraktach mydlarzy, a także, w których sklepach dostępne były ich towary. Zdradzą kilka tajemnic dotyczących wytwarzania mydła w sposób tradycyjny. Zdobędziemy wiedzę na temat oryginalnych barwników i naturalnych aromatów. Dowiemy się, jak ważna dla

Bydgoszczy była produkcja mydła, środków do prania i kosmetyków.

Muzeum Mydła i Historii Brudu jest jednym z najchętniej odwiedzanych miejsc w Bydgoszczy, warto więc zarezerwować czas i wybrać się do tego niezwykle klimatycznego wnętrza przy ul. Długiej 13–17.

Uwaga! Obowiązuje wcześniejsza rezerwacja miejsc: tel. 52 515 70 15, warsztaty@muzeummydla.pl.

SZLAK WODY,
PRZEMYSŁU
I RZEMIOSŁA
W BYDGOSZCZY

Organizatorzy:
Muzeum Kanału Bydgoskiego im. Sebastiana Malinowskiego przy III Liceum Ogólnokształcącym w Bydgoszczy,
ul. Nowogrodzka 3, 85–208 Bydgoszcz, www.kanalbydgoski.pl

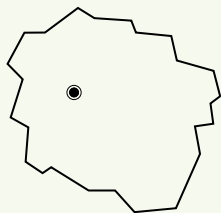

SZLAK WODY,
PRZEMYSŁU
I RZEMIOSŁA
W BYDGOSZCZY

Organizator:
Muzeum Mydła s.c. D. Kiersaszewicz – A. Bujny, ul. Długa 13–17, 85–001 Bydgoszcz, tel. 52 515 70 15,
warsztaty@muzeummydla.pl, www.muzeummydla.pl

16 września, godz. 12

Idea Szlaku TeH₂O znakomicie wpisuje się w tegoroczne hasło EDD *Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu*, bo czy nie mówi się o krajobrazie miejskim czy krajobrazie przemysłowym? Rozwijająca się w XIX wieku Bydgoszcz zyskała swój niepowtarzalny charakter właśnie dzięki rozwojowi techniki – podobnie jak w Łodzi czy Żyrardowie, bydgoszczanie coraz bardziej doceniają swoje dziedzictwo industrialne. Jednak krajobraz Szlaku TeH₂O to nie tylko zabytkowe hale fabryczne i dominujące w krajobrazie kominy, to również malownicza Wyspa Młyńska i Kanał Bydgoski, miejsca ważne dla transportu i magazynowania towarów, dziś perły wśród miejskich terenów rekreacyjnych.

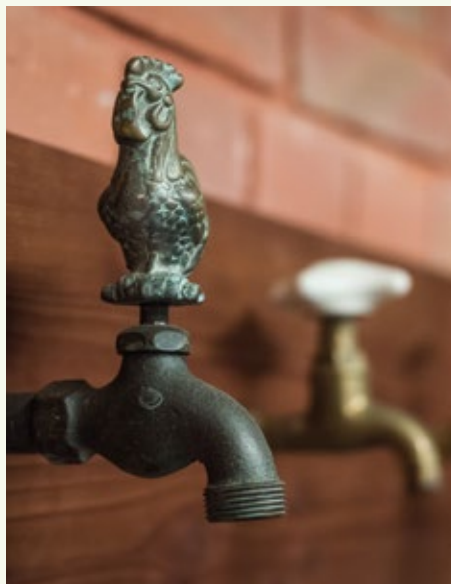
Ukoronowaniem corocznych działań na Szlaku TeH₂O będzie wielkie Święto Szlaku (TehoFest). To wyjątkowy dzień w roku, kiedy obiekty „zapraszają do siebie” i udostępniają swoje tajemnice zwiedzającym, niepowtarzalna okazja, by zobaczyć wnętrza na co dzień trudno dostępne, takie jak Fabryka Obrabiarek do Drewna czy Gazownia Miejska!

Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O serdecznie zaprasza na swoje święto 16 września 2017 roku, w godzinach od 12.00 do 18.00, a następnie – na koncert finałowy na Wyspie Młyńskiej.

W skład Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła wchodzi najważniejsze bydgoskie

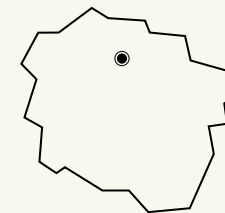
zabytki techniki: Exploseum, Spichrze nad Brdą, Wyspa Młyńska, Hala Pomp Wodociągowych, Wieża Ciśnień, Kanał Bydgoski, Muzeum Kanału Bydgoskiego, Barka Lemara, Dawna Gazownia Miejska, Fabryka Obrabiarek do Drewna, Muzeum Fotografii, Introligatornia przy WiMBP, Warzelnia Piwa Bydgoszcz, Muzeum Mydła i Historii Brudu, Muzeum Farmacji (w trakcie przekształcenia).

Uwaga! Szczegółowy program na stronach:
www.ludzieitechnika.pl,
www.facebook.com/SzlakTeH2O.

Organizator:
Szlak Wody Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O w Bydgoszczy, ul. Mennica 4,
85-112 Bydgoszcz (Europejskie Centrum Pieniądza), tel. 52 585 99 09
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, ul. Gdańska 4, 85-006 Bydgoszcz,
muzeum@muzeum.bydgoszcz.pl, tel. 52 585 99 12

9 września, godz. 12

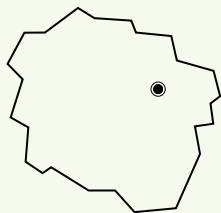
Jedno z najpiękniej położonych polskich miast odsłoni przed wszystkimi miłośnikami pięknych widoków swoje tajemnice. Przecież to właśnie Chełmno szczyci się zapierającym dech widokiem na Wisłę. Spacer tematyczny – *Panorama zewnętrzna i wewnętrzna Chełmna jako wartość kulturowa* – to tegoroczna propozycja profesora Marka Zielińskiego, dyrektora Instytutu Histo-

rii i Stosunków Międzynarodowych UKW w Bydgoszczy. Chełmno nie ma przed Panem Profesorem tajemnic, tym bardziej jest nam miło, że w ramach EDD 2017 podzieli się z zainteresowanymi osobami swoją wiedzą o tym niezwykłym mieście. Zbiórka przed wejściem głównym chełmińskiego ratusza (Muzeum Ziemi Chełmińskiej, Rynek 28) o godz. 12.

Organizator:
prof. Marek Zieliński, dyrektor Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych UKW w Bydgoszczy

8–10 września, godz. 12

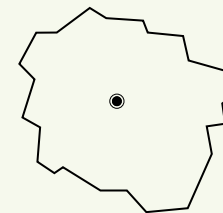

Drugi weekend września zapowiada się bardzo interesująco w Golubiu-Dobrzyniu. 8–10 września odbędą się Mistrzostwa Polski w Strzelaniu z Kuszy Historycznej, natomiast 9 września podczas imprezy VW VAG Royal – zlot miłośników Volkswagenów, spotkają się miłośnicy stylowych samochodów. Tego samego dnia miłośnicy malowniczo położonych zamków będą mieli niepowtarzalną okazję zwiedzić zamek golubski. Tajemnice zamku odkryją dla zwiedzających przewodnicy, którzy będą czekać na chętnych od 12.00 do 15.00.

Organizator:
Oddział PTTK im. Zygmunta Kwiatkowskiego – Zamek Golubski, ul. PTTK 13, 87–400 Golub-Dobrzyń,
tel. 56 683 24 55, zamek@zamekgolub.pl

16–17 września, godz. 14

W trzeci weekend września warto wybrać się do Górska. 16 września (w godzinach 14.00–17.00) odbędzie się IV Przegląd Ludowych Zespołów Śpiewaczych z województwa kujawsko-pomorskiego: *Dziedzictwo krajobrazu ziemi kujawskiej, dobrzyńskiej i chełmińskiej muzyką zapisane*. Rozśpiewaną imprezę zaplanowano w Centrum Edukacji Młodzieży przy ul. ks. B. Markiewicza 10. Tego samego dnia, między godziną 14.00 a 18.00 będzie można zwiedzić Muzeum Regionalne i Multimedialne przy CEM.

Kolejną propozycją są dwie wystawy – malarska i fotograficzna. Obie będą podsumowaniem warsztatów artystycznych. Pierwsza, to ekspozycja prac plastycznych *Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu* organizowanych przez Dom Kultury w Górsku i CEM w Górsku (16 września o godz. 14.00–18.00 i 17 września o godz. 10.00–15.00). Druga, to podsumowanie war-

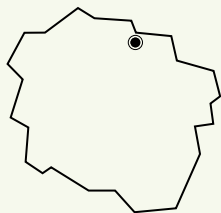
sztatów historyczno-fotograficznych *Dziedzictwo zapisane w krajobrazie – obiekty historyczne gminy Zławieś Wielka* (dofinansowanych przez Starostwo Powiatowe w Toruniu). Prezentację zdjęć będzie można podziwiać w Centrum Edukacji Młodzieży im. ks. Jerzego Popiełuszki w Górsku (17 września o godz. 10.00–15.00). Tego samego dnia 17 września, między godziną 10.00 a 15.00 będzie można zwiedzić Muzeum Regionalne i Multimedialne przy CEM.

Organizator:
Centrum Edukacji Młodzieży w Górsku im. ks. Jerzego Popiełuszki, ul. ks. B. Markiewicza 10, 87–134 Górsk, Zławieś Wielka
Dom Kultury w Górsku, ul. Leśna 13/1, 87–134 Zławieś Wielka, tel. 56 610 21 28
Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Razem dla Przyszłości” – dofinansowanie ze Starostwa Powiatowego w Toruniu

9, 12, 15, 16, 17 września

Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi przy ul. Wodnej 3/5 we wrześniu zaplanowało w ramach EDD 2017 kilka atrakcji:

- 9 września o godz. 17.00 – otwarcie wystawy: *Malarstwo i rzeźba laureatów OPTAN 1997–2017*, Gmach Główny Muzeum
- 12 września o godz. 12.00 w ramach *Wtorków Muzealnych* animatorzy zapraszają najmłodszych (uczniów klas IV–VI) na warsztaty tematycznie związane z Europejskimi Dniami Dziedzictwa 2017.

Uwaga! Obowiązują zapisy, tel. 56 465 90 63 wew. 18.

- 15 września o godz. 18.00 kolejny wernisaż w Gmachu Głównym Muzeum, tym ra-

zem wystawy *Między sztuką a przemysłem. Wystawy gospodarcze na ziemiach pruskich*
• w weekend 16–17 września Muzeum zaprasza na bezpłatne zwiedzanie wystaw stałych i czasowych.

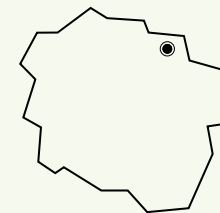

Organizator:
Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi, ul. Wodna 3/5, 86–300 Grudziądz, tel. 56 465 90 63.
muzeum@muzeum.grudziadz.pl, www.muzeum.grudziadz.pl

GP3 GMINNA BIBLIOTEKA
PUBLICZNA IM. WIKTORA
KULERSKIEGO W GRUCIE

16 września

Warto w tym roku wybrać się do urokliwie położonej Gruty. 16 września zaplanowano dla mieszkańców i dla gości wiele atrakcji. Teren gminy Gruta graniczy z Rezerwatem Doliny Osy. To ten teren będzie głównym bohaterem tegorocznej edycji EDD. Ale nie tylko.

Utworzony w 1994 roku rezerwat przyrody ciąga miłośników przyrody malowniczymi krajobrazami wzdłuż rzeki Osy ale też obecnością ptaków. Obliczono, że gniazduje tutaj około 60 gatunków, a jedną z największych atrakcji jest orlik krzykliwy. Z kolei nad Łąsinką bystry obserwator zobaczyć może czaple siwe.

W Szkole Podstawowej w Słupie urządzone są ekspozycje poświęcone krajobrazowi Doliny Osy.

Tradycją EDD w Grucie są już msze święte odprawiane po łacinie w tutejszym zabytkowym kościele pw. Wniebowzięcia NMP. Atrakcję przygotowuje też Chełmżyński Klub Hodowców Gołębi Rasowych.

Szczegółowy plan:

6.00–12.00 IV Zawody wędkarskie o Puchar Wójta Gminy Gruta

14.00 Msza święta obrządku rzymsko-katolickiego w języku łacińskim w kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia NMP w uroczystej asyście organisty i chóru „Kolegiata” działającego przy parafii pw. św. Mikołaja

w Grudziądzu pod dyktando Marka Mateckiego

15.00–19.00 Wspólne spędzanie czasu nad Jeziorem Dużym w Grucie

- wręczenie pucharu i nagród najlepszym wędkarzom
- poczęstunek – zupa rybna
- blok zajęć edukacyjnych – gry i zabawy dla najmłodszych i dla dorosłych
- ekspozycja zdjęć, tablic informacyjnych i materiałów dydaktycznych o skarbach Doliny Osy (stoisko przygotowane we współpracy z Nadleśnictwem Jamy)

15.00–17.00 Zwiedzanie wystawy poświęconej faunie i florze Rezerwatu Doliny Osy w Szkole Podstawowej w Słupie.

Organizator:

Wójt Gminy Gruta, Gruta 244, 86–330 Mełno, www.gruta.pl

Sołectwo Gruta

Parafia pw. Wniebowzięcia NMP, Gruta 284, 86–330 Mełno

Koło Gminne Gruta Polskiego Związku Wędkarskiego Okręg Toruń
Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Kulerskiego w Grucie,
Gruta 69, 86–330 Mełno, biblioteka@gruta.pl, www.biblioteka.gruta.pl

Nadleśnictwo Jamy, Jamy 5, 86–318 Rogóźno

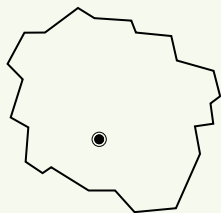
Międzygminne Porozumienie Stowarzyszenie Samorządowe

MPS z siedzibą w Okoninie, Sołectwo Gruta

Chełmżyński Klub Hodowców Gołębi Rasowych

Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Lesińskiego w Słupie, Słup 4,
86–330 Mełno, www.sp.slup.pl

8 września, godz. 16

Biblioteka Miejska im. Jana Kasprówicza zaprasza serdecznie w ramach EDD 2017 do udziału w wydarzeniu *Krajobraz z tramwajem w tle*. W piątek, o godzinie 16.00 na dworcu PKP (ul. Dworcowa 115) rozpocznie się podróż w czasie. W maju 1912 roku Inowrocław otrzymał koncesję na budowę kolei elektrycznej. Pół roku później na ulice wyjechał pierwszy tramwaj. Jego trasa biegła od dworca kolejowego, ulicami Dworcową i Królowej Jadwigi, aż do Rynku, gdzie znajdowała się tak zwana „mijanka”. W następnych latach pobudowano nowe linie. Ostatni raz tramwaj wyjechał z zajezdni w noc syl-

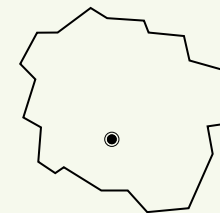
westrową 1962 roku. Od tego czasu minęło 55 lat. Dziś już tylko nieliczne elementy konstrukcyjne wpisane w miejski krajobraz przypominają mieszkańcom Inowrocławia o historii taboru tramwajowego. Podczas spaceru prześledzimy trasę „bimby”, przypomniane zostaną szlaki, którymi przemierzała miasto, przywołana historia budynków, których już nie ma... Spacer zakończy się przy ul. Świętego Ducha zwiedzaniem zabytkowego wagoniku.

Uwaga! Obowiązują zapisy: tel.: 52 357 36 98, email: biblioteka@bmino.pl.

Organizator:
Biblioteka Miejska im. Jana Kasprówicza, ul. Jana Kilińskiego 16, 88-100 Inowrocław, tel. 52 356 77 01, regionalna@bmino.pl, www.jan-kasprovicz.bmino.pl

16 września, godz. 11

Ciekawe propozycje czekają w Inowrocławiu. Muzeum im. Jana Kasprówicza, przy współpracy z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym Sp. z o.o. zaprasza 9 września w godzinach od 10.00 do 15.00 na wycieczkę autobusową *Szlakiem miejsc magicznych*, inspirowaną życiem i twórczością Jana Kasprówicza oraz Stanisława Przybyszewskiego. Wyruszymy spod siedziby inowrocławskiego Muzeum (ul. Solankowa 33) i przez Szymborze – Łojewo – Jaronty – Górę wrócimy do Inowrocławia. Zobaczymy

miejsca związane z życiem wybitnych synów Kujaw – Jana Kasprówicza i Stanisława Przybyszewskiego. Obok informacji o charakterze biograficznym i historycznym podróży towarzyszyć będzie lektura wybranych fragmentów z twórczości pisarzy. Swoistym mottem wyprawy będą słowa Jana Kasprówicza: „wizja ziemi kujawskiej nie opuszczała mnie nigdy”.

W sobotę, 16 września o godzinie 11.00 w Muzeum im. Jana Kasprówicza odbędzie się finał kolejnej edycji konkursu twórczości współczesnej kujawskiej sztuki ludowej i nieprofesjonalnej *Kujawskie Dziedzictwo 2017*. Uczestnicy, zainspirowani tradycyjną sztuką ludową Kujaw prezentują obrazy, rzeźby, hafty, kowalstwo, garncarstwo, plecionkarstwo, przedmioty obrzędowe itp. Podstawowym kryterium oceny prac jest zgodność z tradycyjnymi kujawskimi wzorami i motywami typowymi dla sztuki ludowej Kujaw, a także nawiązania tematyczne do folkloru naszego regionu w plastyce przedstawieniowej. Podsumowanie konkursu połączone będzie z wernisażem wystawy prezentującej nagrodzone i wyróżnione prace.

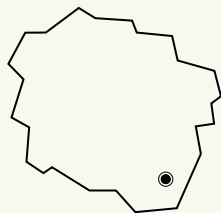
Uwaga! Impreza o limitowanej liczbie miejsc, obowiązują zapisy: tel.: 52 357 58 73, email: solankowa33@wp.pl.

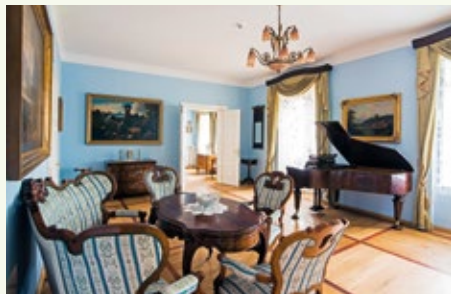
Organizator:
Muzeum im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu, ul. Solankowa 33, 88-100 Inowrocław, tel. 52 357 58 73, solankowa33@wp.pl
Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Inowrocławiu, ul. ks. Wawrzyniaka 33, 88-100 Inowrocław

16 września, godz. 10

Zapraszamy na spacer z przewodnikiem po Kujawsko-Dobrzyńskim Parku Etnograficznym w Kłóbce. Skansen ten obejmuje dwa sektory, wiejski oraz dworsko-parkowy. Na pierwszym terenie odtworzono trzy zagrody, dwie pochodzące z Kujaw i jedną z ziemi dobrzyńskiej. W ich skład wchodzi chałupy, stodoły, obórki, stajnie, chlewiki, spichle-

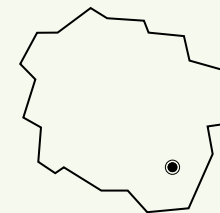
rze, piwniczki-ziemianki, studnie oraz ule. Poza tym, w przestrzeni wiejskiej prezentowane są dawne zakłady rzemieślnicze (garncarnia i kuźnia), budynki użyteczności publicznej (remiza, karczma i szkoła), a także wiatrak typu „koźlak”. W drugim sektorze znajduje się Dwór Orpiszewskich (poł. XIX w.), w którym mieszkała Maria z Wodzińskich Orpiszewska – narzeczona Fryderyka Chopina i muza Juliusza Słowackiego. We wnętrzach odtworzono klimat dawnej siedziby ziemiańskiej, a w skrzydle pałacowym zaaranżowano wystawę prac malarskich Marii Orpiszewskiej. Zwiedzanie skansenu z przewodnikiem rozpocznie się 16 września o godzinie 10.00.

Uwaga! Impreza jest limitowana (maksymalna liczba zwiedzających – 30 osób), obowiązują zapisy: tel. 54 284 27 92, 729 769 078, wstęp do skansenu w ramach EDD 2017 wynosi symboliczną złotówkę.

Organizatorzy:
Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, ul. Słowackiego 1a, 87-800 Włocławek
Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny w Kłóbce, oddział Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku, 87-840 Kłóbka, tel. 54 232 36 25, www.muzeum.wloclawek.pl

9 i 10 września

Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Kruszyńcu wpisując się dosłownie w tegoroczne hasło przewodnie EDD, zaprasza na imprezę *Krajobraz dziedzictwa – dziedzictwo krajobrazu*. W jej ramach 9 września zaplanowano zwiedzanie Włocławskiego Parku Krajobrazowego połączone z prelekcją *Dziedzictwo Krajobrazu Gminy Włocławek*. Prelegentem i oprowadzającym będzie Pan Leśniczy pracujący na terenach Parku. Dowiemy się czym jest *Wójtowski Grąd* i gdzie znajdują się gniazda czapli siwej oraz, co o historii krajobrazu szmerze Jezioro Gościąż. Następnego dnia, 10 września wykonane podczas wycieczki fotografie pokazane zostaną na okolicznościowej wystawie w gościnnych

probach Zespołu Szkół Integracyjnych w Kruszyńcu.

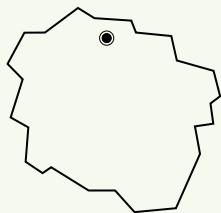
Uwaga! Liczba uczestników wycieczki ograniczona, osoby zainteresowane proszone są o kontakt: tel. 54 252 84 25 lub 533 204 748, email: gok@gmina.wloclawek.pl.

Organizator:
Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Kruszyńcu, ul. Szkolna 9, 87-853 Kruszyń, tel. 54 252 84 25 lub 533 204 748, ok@gmina.wloclawek.pl

17 września

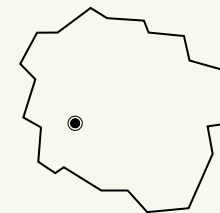

W tegorocznej edycji EDD w regionie kujawsko-pomorskim nie może zabraknąć Towarzystwa „Sukcesja”. To jego członkowie zapraszają, tym razem do Laskowic Pomorskich, na imprezę *XIX wieczny park w Laskowicach – trudne dziedzictwo krajobrazu*. Dzień otwarty w historycznym parku o charakterze krajobrazowym (angielskim) z pozostałościami po zamku rodziny Gordonów, ma na celu przedstawienie mieszkańcom regionu koncepcji jego rewaloryzacji opracowanej przez specjalnie powołany zespół przy Nadleśnictwie Dąbrowa oraz zapewnienie temu spotkaniu oprawy artystycznej i edukacyjnej. W tymczasowym pawilonie, na malowniczym wzgórzu parkowym nad jeziorem, planowany jest koncert kameralny toruńskich muzyków oraz wystawa fotografii przyrodniczej, ze szczególnym uwzględnieniem zdjęć parku z różnych okresów jego istnienia, wykonanych przez lokalnego pasjonata Michała Golonkę. W wydarzenie włączy się Warsztat Rzeźby Nieprofesjonalnej prowadzony przez Janusza Kasaka przy Gminnym Ośrodku Kultury w Jeżewie. Ważną częścią imprezy będą: tematyczny quiz i konkurs z nagrodami dla przybyłych mieszkańców, mające na celu przybliżenie lokalnej społeczności problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego i umiejętnego korzystania z jego zasobów.

Organizator:
Towarzystwo Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sukcesja”, Lipinki 104, 86–160 Warlubie,
tel. 726 368 886, tokk.sukcesja@wp.pl

17 września

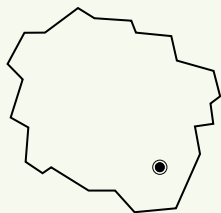
Lubostroń to miejsce niezwykle. Architektura zespolona z krajobrazem tworzy oryginalny kompleks, który jest *realnym* odzwierciedleniem tegorocznego hasła EDD. Tym razem wrześniowe popołudnie zapowiada się bardzo ciekawie i różnorodnie. O godzinie 17.00 rozpocznie się prelekcja doktora Macieja Świątkowskiego i Katarzyny Balik z Narodowego Instytutu Dziedzictwa *Ogród i park w majątności hr. Skórzewskich w Lubostrońiu*. Imprezę uświetni koncert w Sali rotundowej w wykonaniu Joanny Krempeć-Kaczor (kontrabas), Katarzyny Bąkowskiej (skrzypce) i Joanny Czapińskiej (fortepian).

Organizator:
Pałac Lubostroń, 89–200 Lubostroń, tel. 52 384 46 23, kultura@palac-lubostron.pl, www.palac-lubostron.pl

10 września

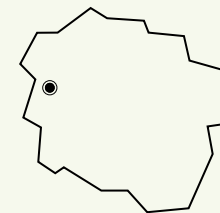
W niedzielę, 10 września zapraszamy na III Festiwal Kuchni Kujawskiej, który odbędzie się na **Stadionie Miejskim w Lubrańcu (ul. Sportowa 10)**. W trakcie imprezy sięgniemy do najlepszych tradycji kucharskich regionu oraz pokażemy ich ścisły związek z warunkami naturalnymi. W tym dniu krajobraz kulinarny Kujaw odmalują mistrzowie kucharzcy związani z promocją tradycyjnych smaków. Już dziś możemy powiedzieć, że degustacje i pokazy zapowiadają się niezwykle pysznie. Głównym punktem Festiwalu będzie III Otwarty Konkurs na Najlepszą Tradycyjną Kujawską Czarninę. W trakcie imprezy nie zabraknie także kulinarnych podróży w przeszłość. Naszym wehikułem czasu będzie sterować jeden z najbardziej znanych popularyzatorów kuchni historycznej **prof.**

Jarosław Dumanowski z UMK w Toruniu. Baczni obserwatorzy telewizyjnych programów kulinarnych zauważą także obecność jednego z uczestników ostatniej edycji popularnego show. Jesteśmy pewni, że III Festiwal Kuchni Kujawskiej stanie się doskonałą okazją do znalezienia kulinarnych inspiracji i wykorzystywania ich na co dzień. Impreza pozwoli również na szersze spojrzenie na temat tradycji i dziedzictwa kulinarnego.

Organizator:
Urząd Gminy Lubraniec, ul. Brzeska 49, 87-890 Lubraniec, tel. 54 286 20 17, urząd@lubraniec.pl, promocja@lubraniec.pl, www.lubraniec.pl

30 września

Finał Europejskich Dni Dziedzictwa
w Województwie Kujawsko-Pomorskim

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Mroczy przy współpracy z księdzem proboszczem parafii pw. św. Macieja w Orlu i Wiejskim Domem Kultury w Witosławiu zaplanował imprezę zamykającą Europejskie Dni Dziedzictwa w naszym regionie – *Krajobraz społeczeństwa Witosław źródłem inspiracji artystycznej*.

Orle to osada malowniczo położona w powiecie nakielskim (gmina Mroczka). Pierwsza wzmianka o Orlu pochodzi z 1288 roku, gdy była to wieś kościelna. Atrakcją Orla jest park z XIX wieku z bogatym drzewostanem, wśród którego wyróżniają się dęby szypułkowe, świerki, cisy, klony, olchy, brzozy, graby, buki, jesiony, topole i wierzby. Uroku dodaje przepływająca rzeczka Orla. Krajobraz może być inspiracją dla artystów, miłośników przyrody i historii. 30 września

w Wiejskim Domu Kultury w Witosławiu zostanie zorganizowana pokonkursowa wystawa fotograficzna, ukazująca malownicze walory Orla i Witosławia oraz konferencja poświęcona historii Orla, a także krajobrazu jako źródła inspiracji twórczej. Honorowym gościem będzie artysta fotografik Andrzej Musiał – potomek właścicieli Orla. Zaplanowano też okolicznościowy koncert.

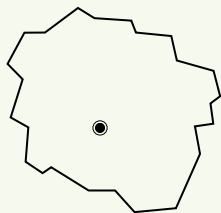
Organizator:
Towarzystwo Ziemi Mroteckiej, ul. Łąkowa 7, 89-115 Mroczka

Współorganizatorzy:
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Mroczy, ul. Sportowa 1, 89-115 Mroczka, tel. 52 521 14 78, mgokirmroczka@wp.pl, www.mgokir.pl
Parafia rzymsko-katolicka pw. św. Macieja w Orlu 2/1, 89-114 Witosław

9 września, godz. 15–19

W sobotę, 9 września, w pięknej scenerii XIX-wiecznego parku Villi Orłowo niedaleko Inowrocławia, odbędzie się festyn hi-

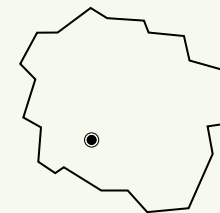
storyczny *W świecie barbarzyńskich Wikingów*. Te jesienne, plenerowe imprezy stają się tradycją tego urokliwego miejsca. W tym roku zaprezentowane zostaną obyczaje, pokazy walk słynnych wojowników dalekiej Północy. Uczestnicy zobaczą obozowisko, charakterystyczne namioty, rzeźbione trony, ławy, stół Jarla. Chętni nauczą się zasad gier, wezmą udział w konkursach z nagrodami. Na najmłodszych czekać będą przejażdżki konne. Wikingowie opowiadać będą sagi o potężnych władcach i ich pięknych żonach. Spotkanie zakończy koncert *Pożegnanie lata*. Będzie też okazja żeby zwiedzić Villę Orłowo i posmakować regionalnych potraw.

VILLA
ORŁOWO

Organizator:
Gmina Inowrocław, ul. Królowej Jadwigi 43, 88–100 Inowrocław, tel. 52 351 05 75, www.gminainowroclaw.eu
Villa Orłowo, Orłowo 54, 88–110 Orłowo, www.villaorlowo.com

9 i 16 września, godz. 11

Zwiedzanie Kalwarii Pakoskiej z przewodnikiem to propozycja dla miłośników baroku i pięknej przyrody. Gmina Pakość posiada na swoim terenie wiele ciekawych zabytków architektury stanowiących istotny element dziedzictwa kulturowego i świadczących o bogatej historii. Założona w 1628 roku Kalwaria Pakoska jest drugą pod względem czasu powstania kalwarią na ziemiach polskich (po Kalwarii Zebrzydowskiej). Jest to zespół 24 kaplic wraz z kościołem pw. Ukrzyżowania, nazywany również Kujawską Jerozolimą. Fundatorem kalwarii był ród Działyńskich, który ofiarował ziemię. Na niej wyznaczono drogi i stacje, inspirowane topografią Jerozolimy. Pomysłodawcą

utworzenia Kalwarii Pakoskiej był tutejszy proboszcz Wojciech Kęsicki. Trwające przez wiele lat prace konserwatorskie zakończyły się we wrześniu 2012 roku. Oficjalne otwarcie Parku Kulturowego Kalwaria Pakoska odbyło się 30 kwietnia 2013 roku. EDD 2017 to okazja na poznanie historii i topografii tego miejsca, 9 i 16 września wraz z przewodnikami przejdziemy „pielgrzymim szlakiem” i poznamy znaczną część Kalwarii Pakoskiej. Zbiórka w Centrum Informacji Turystycznej przy ul. Barcińskiej 11 w Pako-
ści, 9 i 16 września o godz. 11.00.

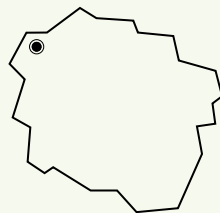
Uwaga! Ilość miejsc ograniczona. Każda grupa może liczyć 40 osób.

Organizator:
Urząd Gminy Pakość, Rynek 4, 88–170 Pakość
Centrum Informacji Turystycznej, ul. Barcińska 11, 88–170 Pakość, tel. 52 356 90 41, www.kalwariapakoskapark.pl

PAKOŚĆ

Działające w Sępólnie Krajeńskim Centrum Kultury i Sztuki jako koordynator imprez EDD 2017 roku na terenie miasta i gminy Sępólno Krajeńskie, wspierane przez satelity Kultury CKiS w poszczególnych miejscowościach, przygotowało w tym roku wiele interesujących imprez. Wybór będzie trudny – ale prosimy spróbować, Sępólno i okolice – zapraszają:

- 8 września: **Sępólno Krajeńskie**, *Pod żaglami Krajny* – miejscowa inauguracja EDD 2017, regaty żeglarskie, koncert zespołu „Kubryk”, spotkanie nad sępo-

leńskim jeziorem – okazja do aktywnego spędzenia czasu (organizator: Gmina Sępólno Krajeńskie, CKiS, CSiR oraz Świetlica OSP w Sępólnie Krajeńskim)

- 9 września: **Wiśniewka**, *Pejzaż z piosenką* – dziecięce canto na polanie; **Piaseczno**, *Wieś kujawsko-pomorska wczoraj i dziś* – prezentacja jesiennych prac w polu (wykop ziemniaków); **Teklanów**, *Piękno zapisane w trudzie i pracy człowieka* – pokaz wyrobów z drzewa brzoźowego; **Skarpa**, *Ścieżki dzieciństwa* – opowieści o pałacu i jego dziejach; **Lutowo**, *Pod konarem lipy* – biesiada po lutowsku (występy artystyczne, smaki Krajny, zabawy integracyjne)
- 10 września: **Wilkowo**, *Moja tożsamość regionalna* – małe i wielkie rzeczy ze słomy
- 11 września: **Zalesie**, *Urok przemijania*, część 1 – sesje fotograficzne starszych mieszkańców wsi
- 12 września: **Wiśniewa**, *Zatarte ślady młodości* – wspomnienia z dzieciństwa, spartakiada podwórkowa, pokaz dawnych gier podwórkowych
- 13 września: **Zalesie**, *Urok przemijania*, część 2 – echo wspomnień
- 14 września: **Włościbórz**, *Ratujmy to, co piękne* – piknik na polanie w lesie (potrzeba ochrony krajobrazu); **Niechorz**, *ABC mojej wsi*, część 1 – walory krajobrazowe wsi (drzewa, rośliny)

- 15 września: **Lutówko**, *Znikające krajobrazy Lutówka* – wernisaż fotografii, opowieści i legendy związane z Lutówkiem; **Niechorz**, *ABC mojej wsi*, część 2 – pomniki przyrody (dęby); **Wysoka Krajeńska**, *Idziemy ku lepszemu* – wystawa fotograficzna *Ogrody dawniej i dziś*, muzyczny koncert w plenerze
- 16 września: **Waldówko**, *Przestrzeń wokół nas* – gra terenowa (jak zadbać o środowisko); **Świdwie**, *W zgodzie z naturą* – produkty z ulla i ich wykorzystanie, znaczenie pszczoły miodnej w środowisku naturalnym; **Iłowo**, *Za oknem* – krajobraz i tożsamość – przedstawienie teatralne Iłowskie Bajduły, wernisaż prac plastycznych *Żurawie* wykonanych różny-

mi technikami; **Niechorz**, *ABC mojej wsi*, część 3 – dokumentowanie w informatorze ciekawych opowieści, informacji oraz fotografii

- 17 września: **Waldowo**, *Akordy krajobrazu* – koncert fortepianowy na łące, wystawa fotograficzna *Kwiaty*.

Organizatorzy:

Centrum Kultury i Sztuki, ul. Kościuszki 4, 89-400 Sępólno Krajeńskie, www.ckissepolno.com.pl

Partnerzy:

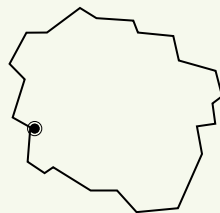
Gmina Sępólno Krajeńskie, ul. Kościuszki 11, 89-400 Sępólno Krajeńskie, www.gminasepolno-krajenskie.pl

Centrum Sportu i Rekreacji w Sępólnie Krajeńskim, ul. Chojnicka 19, 89-400 Sępólno Krajeńskie, www.csir-sepolno.pl

Świetlica OSP w Sępólnie Krajeńskim, ul. Sienkiewicza 54, 89-400 Sępólno Krajeńskie

Świetlica OSP w Sępólnie Krajeńskim, ul. Sienkiewicza 54, 89-400 Sępólno Krajeńskie

10 września

Niedaleko Żnina położony jest dawny majątek należący pierwotnie do rodu Piotrowskich. To oni, na przełomie XVIII i XIX wieku wzniesli dwór i otoczyli go rozległym parkiem. Ale to z kolejnymi właścicielami Sielec kojarzy się najbardziej. Do 1939 roku gospodarzami dworu byli Unrugowie. Ostatni właściciel – wiceadmiral Józef Unrug to twórca Marynarki Wojennej w Polsce międzywojennej i obrońca Helu podczas II wojny światowej. Pamięć o tej wyjątkowej postaci jest w Sielcu pielęgnowana przez Katarzynę Rodziewicz, kustosa Dworu Marzeń. Stworzyła ona Izbę Admiralską, w której gromadzone są pamiątki po Józefie Unrug. W 2015 roku Katarzyna Rodziewicz otrzymała wyróżnienie *Strażnik Dziedzictwa Rzeczypospolitej* przyznane przez Marszałka Senatu, natomiast w roku 2016 – medal Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego *Haereditas Saeculorum – Dziedzictwo Wieków*. Park otaczający dwór, z uwagi na unikalne walory przyrodnicze (21 Pomników Przyrody), jest najbardziej wartościowym założeniem sztuki ogrodowej na Pałukach.

Dla wielbicieli historii i zabytków 10 września (w niedzielę), w samo południe, Dwór Marzeń zaprasza na spotkanie *Herbatka Dworska*.

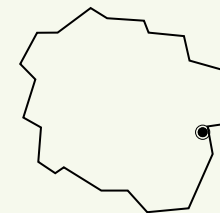

Uwaga! Impreza dla osób dorosłych, liczba miejsc ograniczona (20), obowiązują zapisy: tel. 604 401 466, email: dwormarzen@op.pl.

Organizatorzy:
Dwór Marzeń, Sielec 1, 88-400 Sielec

16–17 września

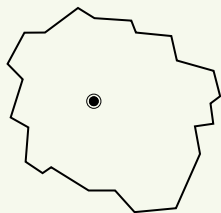
Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Skępem zaprasza na wystawę *Europejskie i dobrzyńskie miasto Skępce (1445–1867, 1997–2007)*, na której pokazane zostaną zdjęcia, publikacje, prace plastyczne dzieci i młodzieży, a także wszelkie materiały dokumentujące dzieje Skępego. Oryginalną i piękną scenerią dla ekspozycji będą krużganki zabytкового klasztoru Ojców Bernardynów w Skępem.

Organizatorzy:
Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Skępem, ul. Kościelna 2, 87-630 Skępce, tel. 54 287 70 15, biblioteka@skepe.pl, www.bibliotekaskepe.pl

17 września, godz. 15

Na spacer w poszukiwaniu śladów Roberta Schillera zaprasza w tym roku Muzeum Solca im. Księcia Przemysła. Robert Schiller był soleckim mistrzem budowlanym, działaczem społecznym i radnym soleckiej Rady Miejskiej. Jego życiorys, jak mało który stanowi doskonałą syntezę historii Solca

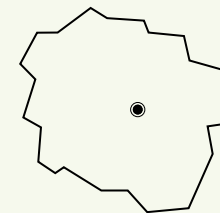

Kujawskiego z przełomu XIX i XX wieku, w której na przemian dominowały wpływy niemieckie i polskie. Pozostawił po sobie w krajobrazie Solca Kujawskiego kilkadziesiąt budynków wzniesionych w latach 1894–1935. Na prezentację ścieżki, połączoną ze wspólnym spacerem, pracownicy Muzeum w Solcu Kujawskim zapraszają w niedzielę 17 września o godzinie 15.00. Spotkanie rozpocznie się w siedzibie Muzeum (przy ul. Toruńskiej 8), od wręczenia nagród uczestnikom konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży „Budynki Roberta Schillera w Solcu Kujawskim”, zorganizowanego wspólnie przez Muzeum Solca i Hufiec ZHP Solec Kujawski. Uczestnicy spotkania otrzymają ulotki-przewodniki, dzięki którym można będzie samodzielnie zwiedzić *Szlak Roberta Schillera*, a następnie rozpocznie się wspólny spacer z przewodnikiem.

Organizator:
Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim, ul. Toruńska 8, 86-050 Solec Kujawski, tel. 52 387 31 20, www.muzeum.soleckujawski.pl

9–10 i 16–17 września

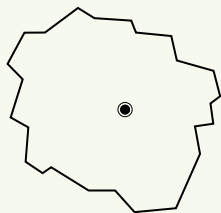
Muzeum Diecezjalne w Toruniu, otwarte w 2014 roku, znajduje się w sąsiedztwie gotyckiej bazyliki katedralnej pw. św. Janów, w zabytkowej kamienicy. W jej wnętrzach wyeksponowano dzieła sztuki sakralnej – między innymi rzeźby, obrazy, rzemiosło artystyczne. Sale muzealne też „kryją” wiele niespodzianek – średniowieczny „przewód kominowy”, dekorowany, drewniany strop, fragmenty gotyckiej i renesansowej polichromii. W podziemiach zachowała się dawna studnia. W takim ciekawym miejscu zaplanowano w dwa weekendy – 9–10 i 16–17 września o godz. 14.00 oprowadzanie tematyczne *Tajemnice kamienicy mieszczańskiej*, podczas którego zobaczymy oryginalne elementy wyposażenia kamienicy – dzisiejszej siedziby

Muzeum Diecezjalnego. W te same dni 9–10 i 16–17 września o godz. 12.00 Muzeum zaprasza najmłodszych (w wieku od 3 do 11 lat) na *Bajki muzealne*, podczas których snuć się będą opowieści o tajemniczych postaciach związanych z Muzeum. Będą też zagadki – zastanowimy się dlaczego Mojżesz ma rogi i gdzie schowała się Piękna Madonna...

Organizator:
Muzeum Diecezjalne w Toruniu, ul. Żeglarska 7, 87-100 Toruń, www.muzeumdiecezjalne.torun.pl

22 września, godz. 17

Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu zaprasza o godz. 17.00 na spotkanie *Toruń, Wisła, morze* z kapitanem jachtowym Benedyktem Bogdanem Grabowskim przy pokonkursowej wystawie fotografii *Czas jak rzeka. W Roku rzeki Wisły*. Jak przypomina kpt. Benedykt Grabowski, w XIII wieku „kupcy toruńscy byli zarazem żeglarzami”. Już pod koniec stulecia miasto utrzymywało kontakty handlowe z portami morskimi zachodniej Europy, w 1280 roku zostało przyjęte do Hanzy. W XIV wieku miasto posiadało flotę okrętów pełnomorskich – kog i statków o większym zanurzeniu. Po opuszczeniu miasta przez Krzyżaków w XV wieku Toruń stał się światowym centrum handlu zbożem. W Toruniu w 1921 roku powstała Szkoła Podchorążych Marynarki Wojennej. Na jej potrzeby w 1929 roku ze składek mieszkańców ówczesnego województwa pomorskiego kupiono żaglowiec Dar Pomorza.

To tylko niektóre wątki, jakie podczas spotkania rozwinie wybitny znawca tradycji żeglugi wiślanej i morskiej, popu-

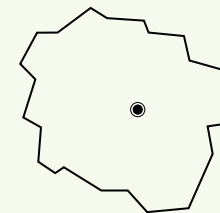
laryzator żeglarstwa, współzałożyciel i honorowy prezes Toruńskiego Towarzystwa Tradycji Morskich kpt. Benedykt Grabowski.

Spotkaniu towarzyszyć będzie ekspozycja *Czas jak rzeka. W Roku rzeki Wisły* – prezentująca nagrodzone i wyróżnione prace w konkursie fotograficznym XXVI Konfrontacji Amatorskiej Twórczości Artystycznej Regionu.

Autor zdjęcia: Kasper Hein

9 września, godz. 18–22

Muzeum Okręgowe w Toruniu tradycyjnie wpisuje się w obchody Europejskich Dni Dziedzictwa, organizując IV Toruńską Noc Muzealną. Odbывается się ona w tym roku przy okazji 20. rocznicy wpisania zabytkowego zespołu staromiejskiego Torunia na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Instytucja bezpłatnie udostępnia swe oddziały, aby móc w pełni pokazać piękno powszechnie

rozpoznanych obiektów, będących wizytówką Starego Miasta. Zwiedzający mają niezwykłą szansę odwiedzić miejsca, które kształtują miejski krajobraz, tak doskonale rozpoznawany na całym świecie – ich historię oraz znaczenie dla Torunia. Wszyscy miłośnicy unikatowej gotyckiej architektury, klimatycznych miast i urokliwych wnętrz będą wniebowzięci.

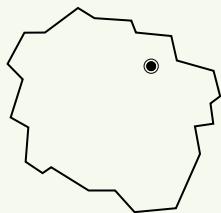
Organizator:
Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu, ul. Szpitalna 8, 87–100 Toruń, tel. 56 652 27 55, woak@woak.torun.pl, www.woak.torun.pl

Organizatorzy:
Muzeum Okręgowe w Toruniu, Rynek Staromiejski 1, 87–100 Toruń, tel. 56 660 56 98, www.muzeum.torun.pl

16 września, godz. 15

Wąbrzeski Dom Kultury zaprasza 16 września o godz. 15.00 na spacer z przewodnikiem *Śladami zamku biskupów chełmińskich w Wąbrzeźnie*. Spotkanie rozpocznie się przy Wąbrzeskim Domu Kultury przy ul. Wolności 47, a do-

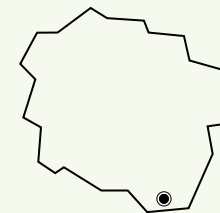

kładniej przy makiecie dawnego zamku i na wystawie wykopalisk archeologicznych. Po ich obejrzeniu wybierzemy się na wycieczkę na Podzamcze, zobaczyć ruiny zamku. Poznamy jego historię, posłuchamy legend...

Organizator:
Wąbrzeski Dom Kultury, ul. Wolności 47, 87-200 Wąbrzeźno, tel. 56 688 17 27, www.wdkwabrzezo.pl

10 września

Obchody Europejskich Dni Dziedzictwa na stałe wpisały się w przedsięwzięcia kulturalne i turystyczne gminy Izbica Kujawska.

W niedzielę 10 września, na terenie Parku Kulturowego Wietrzychowice (gm. Izbica Kujawska), gdzie znajdują się grobowce megalityczne sprzed 3 500 lat p.n.e., tzw. „polskie piramidy”, odbędzie się festyn archeologiczny „Wehikuł czasu”. W godz. 11.00–18.00 przybyli na imprezę będą mogli przyjrzeć się bliżej egzystencji w epoce kamienia gładzonego. Na zaaranżowanych stanowiskach prezentowane będą wszelkiego rodzaju formy rzemiosła i życia codzien-

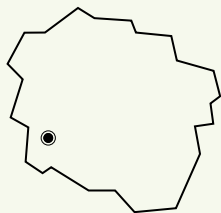
negu w osadzie. Będą to m.in. pokazy krzemieniarstwa i rogownictwa (w tym obróbka, wyrób narzędzi, broni i ozdób) oraz pokaz tkania i wyrobu ubiorów. Będzie można także zobaczyć pełną gamę wzorów naczyń glinianych i poznać technikę ich wytwarzania. Prezentowana będzie budowa łodzi jednopiennej. Znajdą się również stanowiska obróbki skór i wytwarzania dziecięciu. Zobaczymy, jakimi przedmiotami codziennego użytku posługiwały się gospodynie, a jakimi mężczyźni podczas polowania na zwierzyń, czy też przy łowieniu ryb. Przybyli na imprezę będą mogli spróbować swoich umiejętności na większości prezentowanych stanowisk. Jak każdego roku, z okazji obchodów EDD wydawana zostanie moneta pamiątkowa „EDD Wietrzychowice 2017”.

Impreza dofinansowana przez Województwo Kujawsko-Pomorskie, Powiat Włocławski i Gminę Izbica Kujawska.

Organizator:
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Izbicy Kujawskiej, 87-865 Izbica Kujawska, tel. 54 286 51 93, 503 192 438, mgok-izbica@wp.pl
Stowarzyszenie – Ziemia Izbicka
Fundacja Badań Archeologicznych im. prof. Konrada Jażdżewskiego

9 września, godz. 17

Żnin lat międzywojennych, na pierwszy rzut oka mógł zdawać się sennym, prowincjonalnym miasteczkiem w północnej części Wielkopolski. Takie wyobrażenie jest jednak mylące. I to bardzo! Miasto kipiło życiem, nieustannie powstawały nowe sklepy i składy, w licznych knajpkach kwitło życie towarzyskie... Opisy dawnej codzienności pewnie nie przetrwałyby do dziś, gdyby nie, anonimowi często, dziennikarze, którzy w ukazujących się co kilka dni periodykach – „Orędowniku Powiatu Żnińskie-

go”, później „Pałuczanie”, a jeszcze później w „Ilustrowanym Kurierze Pałuckim” raczyli nas przepięknymi „rysowanymi” słowami obrazkami, które ukazywały życie codzienne żninian. Historie, do których udało się nam dotrzeć, podczas wielomiesięcznej kwerendy, na tyle nas urzekły, że postanowiliśmy na ich podstawie stworzyć własną opowieść o mieście sprzed niemal 100 lat... Zapraszamy do podróży w czasie. Podobno najlepiej poznaje się świat na własnych nogach, dlatego też chcielibyśmy zaprosić do odbycia spaceru ukazującego klimat i atmosferę miasta tamtych lat. W jego trakcie odwiedzimy miejsca – dawne zakłady, sklepy, kawiarnie, instytucje polityczne, ulice, place, wszystko, co kreowało charakter przedwojennego miasteczka. Czy może być lepsze miejsce, żeby zacząć podróż niż dworzec? To sprzed budynku Dworca Kolejowego w Żninie (ul. Potockiego 4) o godz. 17.00 rozpocznie się nasza wędrówka.

Wojewódzki konkurs historyczny „Zabytki naszego regionu”

Od 13 lat w województwie kujawsko-pomorskim organizowany jest konkurs *Zabytki naszego regionu*. Pomysł na niego narodził się w Pracowni Dziedzictwa Kulturowego działającej w ramach Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy. Od pierwszej edycji swoim patronatem konkurs objęli: Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Kujawsko-Pomorski Konserwator Zabytków w Toruniu. Po kilku latach do grona patronów dołączył Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty. Również od początku inicjatywę wspierają – przyznając własne nagrody – Rozgłosnia Polskiego Radia Pomorza i Kujaw oraz „Gazeta Pomorska”. Temat konkursu co roku skupia się wokół innego rodzaju obiektów zabytkowych z terenu naszego regionu. Były to kolejno:

2005 – Dwory i pałace województwa kujawsko-pomorskiego
2006 – Obiekty sakralne województwa kujawsko-pomorskiego
2007 – Zapomniane cmentarze województwa kujawsko-pomorskiego
2008 – Dawna architektura przemysłowa w województwie kujawsko-pomorskim
2009 – Obiekty militarne i fortyfikacje w województwie kujawsko-pomorskim od prądziejów po wiek XX
2010 – Zabytkowy dom, zabytkowa kamienica
2011 – Budynki użyteczności publicznej
2012 – Pamiątka po prababci, pamiątka po pradziadku (prace nagrodzonych i wyróżnionych uczniów ukazały się w okolicznościowej publikacji)

Wojewódzki konkurs historyczny „Zabytki naszego regionu”

2013 – *Kolej w regionie – ważne wydarzenia historyczne, architektura, wspomnienia*

2014 – *Założenia dworsko-parkowe na terenie województwa kujawsko-pomorskiego*

2015 – *Dziedzictwo utracone*

2016 – *Kapliczki i krzyże, przydrożne i przykościelne.*

Konkurs, skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, ma na celu dotarcie do młodzieży i zainteresowanie ich lokalnymi zabytkami. W pracach konkursowych, oprócz opisu wybranego obiektu i fotografii, znajdują się też pomysły na adaptację, na nowe funkcje, pokazujące, jak dawne może odnaleźć się we współczesności. Świeżość spojrzenia młodych ludzi jest w tym temacie bardzo inspirująca! Uczniowie, pod okiem nauczycieli historii i języka polskiego, nie tylko poznają różnego rodzaju, często zapomniane i będące w opła-

kany stan zabytki, stanowiące dziedzictwo kulturowe regionu, ale także uczą się dziejów najbliższej okolicy. Pytają starszych, sięgają do kronik, szukają starych fotografii. Prace oceniają historycy, historycy sztuki i konserwatorzy. Przy wyborze najlepszych zdjęć pomagają bydgoscy fotograficy. Każdy finał odbywa się w wybranym obiekcie zabytkowym na terenie naszego województwa – między innymi w pałacu w Lubostroń, w chełmińskim ratuszu (Muzeum Ziemi Chełmińskiej), w Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji (oddział Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie), w pałacu w Ostromecku.

Temat do opracowania w tym roku to: *Miejski i wiejski pejzaż dziedzictwem przeszłości*. Finał tegorocznego konkursu zaplanowano na 9 września 2017 roku. Odbędzie się on podczas uroczystej inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa w Ciechocinku.

Konkurs fotograficzny *Portret z Kujawsko-Pomorskim zabytkiem w tle*

Nagroda dyrektora KPCCK Magdalena Gosieniecka

Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy bardzo serdecznie zaprasza do udziału w III Ogólnopolskim Konkursie Fotograficznym: *Portret z kujawsko-pomorskim zabytkiem w tle*. Odbywa się on pod patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego.

Konkurs towarzyszy obchodzonemu we wrześniu Europejskim Dniom Dziedzictwa. **Tematem konkursu są zabytki województwa kujawsko-pomorskiego**, na tle których można sfotografować jedną osobę lub grupę osób.

Liczymy na Państwa pomysłowość: możecie przebrać się w stroje nawiązujące do

stylu zabytku, możecie w najróżniejszy sposób wyrażać swój zachwyt nad oglądanym historycznym obiektem. Zaskoczcie nas! Monumentalne zamki, stare kościoły, przydrożne kapliczki, urocze parki i ogrody, pomniki, fontanny itp. Poszukajcie tego, co znane i nieznanie, a warte odkrycia! Wakacje to okazja do wykonania takich fotografii i przesłania ich do Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy. A nagrody czekają!

Nagrodą główną w konkursie będzie weekendowy pobyt dla dwóch osób w obiekcie zabytkowym na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, ufundowany przez

Konkurs fotograficzny Portret z Kujawsko-Pomorskim zabytkiem w tle

Grand Prix: Natalia Mazurkiewicz

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Macie więc Państwo okazję pokazania nam urody odwiedzanych przez Was miejsc w miłym towarzystwie osób portretowanych „na tle...”

Szczegóły regulamin konkursu:
www.edd-kpck.pl

Wyrożnienie: Hanna Lemanowicz Jabłońska

Czy wiesz, że...

- rok 1836 przyjmowany jest za początek Uzdrowiska Ciechocinek.
- ciechocińskie lecznicze wody solankowe pochodzą z okresu jury.
- tereny zielone w Ciechocinku łącznie zajmują powierzchnię ok. 100 ha? Na same parki przypada 70 ha. Co roku na powierzchni tej sadi się ok. pół miliona roślin kwiatowych, w tym kilkanaście tysięcy róż.
- solanka tryskająca z fontanny „Grzybek” osiąga temperaturę 20 °C i wydobywana jest z głębokości 414 metrów w głąb ziemi.

Czy wiesz, że...

- łączna długość ciechocińskich tężni wynosi blisko 1800 metrów.
- położenie zespołu tężni wcale nie jest przypadkowe? Tężnie usytuowane są prostopadle do przeważających na tym obszarze kierunków wiatru, co ma wpływ na wydajność i efektywność procesu stężania solanki.
- Ciechocińska Fabryka Soli to unikatowy w skali świata zabytek przemysłowy, który stanowi ostatnie ogniwo w ciągu technologicznym produkcji ciechocińskiej soli spożywczej.

Czy wiesz, że...

- na terenie Ciechocińskiej Fabryki Soli od 185 lat niezmiennie, w sposób tradycyjny wytwarza się ciechocińską sól spożywczą.
- „Krystynka” to najbardziej zmineralizowana w kraju, która wydobywana jest już od 110 lat.

Czy wiesz, że...

- w Ciechocinku występuje rezerwat słonorośli? Rezerwat halofitów utworzony w 1954 roku obejmuje fragment łąki o powierzchni 1,88 ha i jest jednym z najbogatszych w Polsce siedlisk roślin słonolubnych, zachowanych w warunkach zbliżonych do naturalnych. Wśród 19 stwierdzonych gatunków halofitów w tutejszym rezerwacie występują: soliród zielony, aster solny, solanka kolczasta, świbka morska, muchotrzew solniskowy, mlecznik nadmorski.

na twoje zgłoszenie czekamy
do 31 października 2017 roku

zabytko
ogólnopolski konkurs filmowy
mania

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

informacje o konkursie
na stronie www.nid.pl

KUJAWSKO-POMORSKIE
CENTRUM KULTURY
W BYDGOSZCZY

KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM KULTURY W BYDGOSZCZY

Koordinator Europejskich Dni Dziedzictwa w Województwie Kujawsko-Pomorskim

plac Kościeleckich 6
85-033 Bydgoszcz

T 52. 585 15 01-03
E sekretariat@kpck.pl

W kpck.pl
f /kpck.bydgoszcz

NIP 953-10-25-701
REGON 000278356